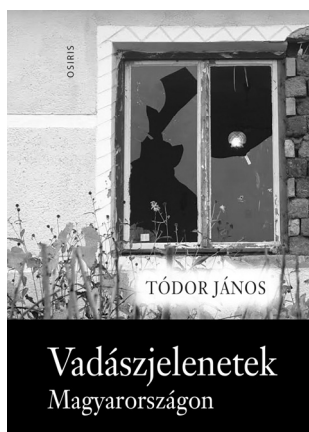

BAKONYI ISTVÁN

Egy könyv, pozitív szereplők nélkül

TÓDOR JÁNOS:
VADÁSZJELENETEK MAGYARORSZÁGON

Osiris Kiadó
Budapest, 2017
304 oldal, 2880 Ft

”

Ha csak a címet olvassuk, és nem tekintünk rá a fölötte levő fotóra, akár arra is gondolhatunk, hogy valami idillikus, természetimádó történetet tartunk a kezünkben. S mivel már az első pillanatban sejtjük és tudjuk, hogy teljesen másról van szó (*Gyűlölet-bűncselekmények Olaszliszkától a cigány sorozatgyilkosságig*), máris érezhetjük a morbiditást. (Egyébként megjegyzem, hogy szerintem az elterjedt szóhasználat nyelvileg némiképp kifogásolható: a sorozatgyilkosságot ugyanis nem cigányok követték el, márpedig ez a jelzős szókapcsolat ezt is sugallhatja. Amint hasonlókat mondhatunk pl. a „katasztrófavédelem”-féle nyelvi szüleményről is...)

Tódor János eddigi pályáján nem előzmények nélküli ez a könyv. Műfajilag és tartalmilag sem. Bizonyos értelemben, főként abból a szempontból, hogy az igazságkeresés és a riporteri oknyomozás elemei föllelhetőek voltak a 2006-os, *Taxisofőr bajonettel. Kis magyar agressziók* című, az Árgus Kiadónál közzétett kötetében is. Korábban is sokat publikált hasonló tárgyakra, bár korábbi nyolc kötete között találunk verseskönyvet is. „Az életmű egysége”-féle közhely természetesen rá is alkalmazható, hiszen akármilyen műfajban ír, könnyen fölismerhető nála a szenvedély, a nem titkolt határozottság, a kemény hang, s ugyanakkor a szépirodalmi minőség. Azt az utat járja, amin nagy elődök alkottak irodalmi riportot és szociográfiát, miközben a szépirodalom és pályájuk szerves része volt.

Tódor János ráadásul jogi végzettségű írástudó, aki új kötetében is kamatoztatni tudja ebbéli tudását, főként akkor, amikor le akarja leplezni a magyar igazságszolgáltatás anomáliáit. E tekintetben pedig van elég riasztó példa ebben a szörnyű bűncselekmény-sorozatban. Az eseményeket krónika-szerűen követi végig, a nyomozástól a bírósági ítéletig. Közben számos interjút épít be munkájába, olyan emberek-

kel, akik vagy szenvedői a történeteknek, vagy más módon (magánemberként vagy hatósági személyként) vannak kapcsolatban a bűnesetekkel. Persze sokszor kerül veszélyes helyzetbe ő maga is, hiszen gyakran érdekeket sérthetett egy-egy kérdés vagy éppen a tények közlése. Nagyon fontos az is, hogy Tódor igyekszik minden esetben tárgyilagos lenni, még akkor is, ha az érzelmek elragadják. Abban például igencsak következetes, hogy akár az olaszliszki vagy éppen a veszprémi esetben éppúgy rasszista indítékot lát, mint a cigányok ellen elkövetett gyilkosságokban. Igaz, ezt a megkérdészetek, bármelyik oldalról gyakran másképp látják, de ez őt alig zavarja.

Sokkal inkább elkésérti őt (és persze olvasóját) is, hogy nincs igazi kivezető út ebből a válságból. Azt sugallja, hogy a gyökerek nagyon mélyen húzódnak meg, és az elmúlt évtizedekben egyetlen kormányzat idején sem kerültünk közelebb a valódi megoldáshoz. Ezért sem lehet pozitív szereplő egy sem ebben a könyvben. Az olvasó közben azon is elmereng, hogy vajon miért dobog gyorsabban a szíve, ha cigányok jönnek vele szemben az utcán, vagy éppen egy belvárosban gárdisták menetét látja... És bizony, ha van cigánybűnözés, akkor van magyarbűnözés is!

Nemcsak a hatalmat, a rendőrséget, a bíróságot bírálja, hanem meglehetősen indulatosan szól a sajtó felelősségéről is. Néha tán túlzó megállapításokat is tesz, s ezzel nyilvánvalóan bizonyos ellenszenvet vált ki másoknál. Lehet vitatkozni egyes ítéleteivel, ám ennél fontosabb meglátnunk, hogy a rendkívül zavaros helyzetek egész sorában próbál tisztán látni, sosem véka alá rejtve szubjektivitását. Így hát meglehetősen összetett a könyv képe, de mindenképpen az oknyomozó újságíró hozzáállása az elsődleges. Sok újszerű információval is szolgál ugyanakkor. Láttatja, hogy a szegénység lehet melegágya a bűnözésnek, de azt is, hogy ez nem feltétlenül van így minden esetben. Gondoljunk akár a veszprémi Cosma-gyilkosságra, ahol igencsak jómódú és prostitúcióból élő cigányok is érintettek voltak, de a cigányokat megölő bűnözők sem éppen a társadalom legalacsonyabb régióiból jöttek! Mindez persze nem cáfolja a szegénységgel összefüggő gondokat, csak éppen árnyalja az összképet.

Az olvasó bizony egy idő után beleszédül az információ-zuhatagba, és nem mindig tudja ép elmével követni az eseményeket. Legyen szó rendőrségi anomáliákról, azonosítás nélküli rendőrökről (2006...), hazudozó bűnözőkről, tehetetlen politikusokról vagy primitív alakokról. Készültek persze fontos interjúk magas szinten tájékozott, felelős emberekkel is. Ezekben is remekel Tódor. Úgy kérdez és érvel, ahogy azt jobb iskolákban tanítják, helyenként igencsak megszorongatja beszélgető társát. Felkészültsége, a tények ismerete sosem hagyja cserben. Az is megesik, hogy a riportert látja objektívabban a helyzetet, miként ezt az Iványi Gábor-interjú mutatja. Azzal pedig nehéz mit kezdeni, amit Magyar Elemér jogvédő ügyvéd mond: „...Én azt állítom, hogy Olaszliszkan nem cigányok gyilkoltak, hanem olyan emberek, akik tettükért súlyos büntetést kaptak...” (?)

Ízig-vérig oknyomozó és igazságkereső ez a könyv, szerzője nem fél a rá leselkedő veszélyektől. Ugyanakkor mindvégig érződik megrendültsége, ha szörnyű sorsú emberekkel találkozik, és másfelől nem érti a hatalmasok hanyagságait. Mindezekkel is összefügg, amit a látzólag a sértettek, a kiszolgáltatott helyzetben levő cigányok érdekében működőkről mond: „...Ezért sem ártana, ha az illetékes roma polgárjogi aktivisták és politikusok, akik a gyilkosság után rögtön kinyilatkozták fene nagy segítőkészségüket, hónapokkal később is odafigyelnének pártfogoltjaikra, és mellettük lennének a krízishelyzetek kezelésében, amíg a felspannolt idegállapot és a hőzöngés nem okoz újabb tragédiát. Tényleg: most hol van a sok, meg-

rendült és felháborodott beszélő fej?...” Nagyon fontos ez a mondat. Rávilágít Tódor János mindenre kiterjedő figyelmére, a felelősségtudat jeleire.

Másutt úgy látjuk, hogy szinte „kéjelegve” keresi a helyzeteket, és – bármily furcsa is – élvezi ezt a munkát. S talán még szépirodalmi nyersanyag is lesz némelyikből. Azt meg csak kívánni tudjuk, hogy a valóságfeltárásnak ne ilyen alkalmi legyenek a jövőben.

